

MITTUNIVERSITETET**Avdelningen för****humaniora**

Elzbieta Strzelecka

(0611-86 175)

Svenska språket GR (A)

Att beskriva språket

den 16 januari 2015**kl. 8.00 – 13.00**

Kod: _____

Försök att svara utförligt, men ändå kortfattat på frågorna. **Skriv på baksidorna om svarsutrymmet är för litet – inte på lösa blad!** Inga hjälpmedel är tillåtna. (Texterna är hämtade ur *Gentlemän* av Klas Östergren)

Tentamen består av två delar. Den första omfattar huvudsakligen fonetik, fonologi, semantik och morfologi, den andra syntax, ordföljd och informationsstruktur. Skrivningen ger maximalt 100 poäng fördelade på 50 poäng per del. För ett godkänt resultat krävs minst 60 % på varje del, dvs. minst 30 poäng. Vid underkänt på en av delarna tenteras endast denna om.

LYCKA TILL!

1. a) Konsonanterna kan beskrivas utifrån tre artikulatoriska kriterier. Förklara dessa kriterier utifrån (4 p)
nedanstående figur.

	Labialer	Labio- dentaler	Den- taler	Alveo- larer	Prepalataler	Velarer	Laryngaler
Klusiler	p b		t d	ʈ ɖ		k g	
Frikativor		f v	s	ʃ	ç	ç j	h
Vibranter			r				
Lateraler			l	ɭ			
Nasaler		M	n	ɳ		ŋ	

- b) Ge minst ett exempel på en tonlös konsonant och dess tonande motsvarighet.

- c) Ge minst ett exempel på ett ord som innehåller en supradental (retroflex) konsonant.

2. Hur många ord innehåller följande mening? Förklara hur du resonerar.

(2 p)

Utan uppehåll pratade jag mig hes om väder och vind, om lägenheten, om olika detaljer, om Henry och Leo Morgan och en del om mig själv.

3. Ge egna exempel på ordpar som illustrerar respektive a) synonymi, b) homonymi. Ett av orden i varje ordpar ska hämtas från texterna i följande uppgifter (t.ex. uppgift 8, 12 eller 17).

(2 p)

a. _____

b. _____

4. Förklara och ange exempel, gärna från texterna i följande uppgifter.

(6 p)

a) skillnaden mellan avledning och sammansättning

b) skillnaden mellan particip och adjektiv

c) skillnaden mellan preposition och adverb

5. Hur många genus finns det i svenskan? Ge ett resonerande svar.

(3 p)

6. I textudraget nedan finns flera verb. Sortera samtliga verb i grupper av finit

(5 p)

Lägenheten hade förfallit, å det allra grövsta. Henry skulle ha kreverat av ilska om han kommit hem och förmodligen slängt ut mig på gatan. Till och med ett gammalt avlövat, vissnat och torrt påskris stod kvar och spretade i ett hörn.

finita verb: _____

infinita verb: _____

7. Skriv följande ord, tagna ur texten nedan, i den form som anges.

(4 p)

<i>bristen</i>	obestämd form pluralis	
<i>blek</i>	positiv (adjektivets grundform), neutrum, singularis	
<i>visade</i>	imperativ	
<i>sovrummet</i>	bestämd form pluralis genitiv	

8. a) Ange vilken ordklass de understrukna orden i texten nedan tillhör. (Som ordklassbeteckning räknas: substantiv, adjektiv, pronomen, artikel, räkneord, verb, particip, adverb, verbpartikel, preposition, konjunktion, subjunktion, infinitivmärke, interjektion.) (21 p)

1 Maud **ville se** hans sovrum och jag visade henne allt hon ville se, till och med Leos dubblett som
 5 fortfarande stank av rökelse, också den lämnad och övergiven i största hast, som vid ett flyglarm,
 eller en jordbävning. Utan uppehåll pratade jag mig hes om väder och vind, om lägenheten, om
 olika detaljer, om Henry och Leo Morgan och en del om mig själv. Maud lyssnade uppmärksamt,
 utan att kommentera. Efter den långa guidningen genom samtliga rum klagade hon på ljuset, eller
 10 snarare bristen på detsamma. "Det är så mörkt och dystert överallt", sa Maud. "Varför har du
 draperierna fördragna? Tror du att det är krig?" "Det ska bara vara så", sa jag kort. "Natten finns
 som en ständig möjlighet i den här lägenheten..." "Men det är ju full sommar härutanför!" sa Maud.
 "Du som är så blek skulle nog må bra av lite sol." Utan att beakta min åsikt i frågan steg hon fram
 till fönstren i salongen och drog draperierna åt sidan. Ljuset forsade in och jag blev genast bländad
 och började kisa. Plötsligt framstod lägenheten i all sin skröplighet, det **hade blivit** otroligt
 igengrovt och smutsigt.

<i>fortfarande</i>	_____	<i>på</i>	_____
<i>den</i>	_____	<i>varför</i>	_____
<i>mig</i>	_____	<i>att</i>	_____
<i>hes</i>	_____	<i>nog</i>	_____

- b) Ge belägg på följande företeelser ur texten ovan. Ange **ett** (och endast ett) exempel på varje företeelse och den rad där det förekommer.

personligt pronomen	_____ rad _____	infinitivmärke	_____ rad _____
konjunktion	_____ rad _____	adverb	_____ rad _____
perfekt particip	_____ rad _____	obestämd artikel	_____ rad _____
prepositionsfras	_____ rad _____		
nominalfras	_____ rad _____		

- a) Ange tempus för de fetstilta verbfraserna *ville se* och *hade blivit*.

- c) Ange vilken sorts fraser följande uttryck utgör.

utan uppehåll _____ *väder och vind* _____

allt hon ville se _____

9. Ordet *grammatik* kan förstås på många olika sätt och användas i olika sammanhang. Resonera (3 p) kring ordet (och begreppet) *grammatik*. (Använd baksidan)

10. Förklara, med adekvat grammatisk terminologi, varför följande mening är tvetydig. (2 p)

På lördagar samlas de som vill tentera grammatik på skolgården.

11. Skriv meningar som innehåller sådana ord, fraser, konstruktioner eller satser som beskrivs nedan. (3 p)
Stryk under det som efterfrågas och endast det!

a) presenteringskonstruktion _____

b) en relativsats _____

c) en passiv konstruktion utan agent _____

12. Stryk under samtliga bisatser i nedanstående text., förstagsgradsbisatser med ett enkelt streck, andragradsbisatser med dubbelt streck osv. Stryk under alla ord som hör till respektive bisats. Avdrag för felaktigt underskrivna konstruktioner. (9 p)

Maud stirrade på mig med sina tårfyllda ögon och jag fattade så förbannat väl att Henry Morgan och Wilhelm Sterner hade gjort vad som helst för hennes skull. Hon var så ohyggligt vacker att det gjorde ont i kroppen när man såg henne. Man blev rädd och skakis. Jag började gå genom korridorerna bort mot min kammare. Maud följde efter som ett sällskapssjukt barn. Hon luktade Patchuly och jag var svag i knäna. Hälften av min gimlet stänkte ut på vägen. Mellan kopparsticken med motiv ur Shakespearetragedier på min vägg hade jag nålat upp en del personliga bilder på familjemedlemmar och några vänner och där satt också kortet på Henry, Leo och mig själv, taget nere på Hornsgatan en kväll några månader tidigare. Vi hängde över varandra som tre musketörer på nya upptåg, tre gentlemän, fulla av aptit på livet. Det måste ha varit en bra dag, en säll-synt dag. Jag plockade ner bilden, tappade alla knappnålar på golvet och gav den till Maud.

"Här får du", sa jag. "Behåll den som minne." Maud satte sig ner i Görings gamla säng och studerade bilden och verkade belåten. Något som i alla fall var påfallande likt ett leende lättade upp hennes drag och jag tackade Gud att jag inte var målare. Då hade jag förmodligen vikt resten av mitt liv åt att tränga in i det där ansiktet. (...) Förvirrad kom jag att tänka på att jag ännu inte fått veta varför den där sängen med valnötsgavlar kallades för Görings gamla. Det var ännu en historia som Henry försummat.

13. Ta ut primära satsdelar i nedanstående meningar. (Primära satsdelar: subjekt, predikat, objekt, predikativ, adverbial, agent) När du har fått in alla ord i någon satsdel behöver du **inte** gå vidare och analysera inne i satsdelarna. Använd inga förkortningar. (8 p)

a) *Hon rökte snabbt och effektivt och när hon fimpade halva cigaretten kunde jag höra att hon grät.*

b) *Ljuset forsade in och jag blev genast bländad och började kisa.*

c) *Efter den långa guidningen genom samtliga rum klagade hon på ljuset,
eller snarare bristen på detsamma.*

d) *Du som är så blek skulle nog må bra av lite sol.*

14. Gör en fullständig analys av nedanstående mening. Ange såväl primära som sekundära satsdelar. (3 p)

Mauds parfym spred lite väldoft i den annars av sopor fyllda och ganska illa stinkande hallen.

15. Ange satsdelsbeteckning för de understrukna leden i textavsnittet nedan.

(4 p)

Maud gick nu från rum till rum och drog undan draperier och gardiner från fönstren och släppte in solen; ljuset gnistrade i vitrinskåpen med ostindiskt porslin, ljuset fick dunkla träslag att skimra i möblerna, ljuset blänkte över den bonade parketten och jag fick motvilligt erkänna att det blev bättre, våningen blev vackrare i det här ljuset. Vi hamnade i biblioteket som stank mycket illa av svett, tobak och kaffe.

<i>från rum till rum</i>	_____	<i>över den bonade parketten</i>	_____
<i>solen</i>	_____	<i>motvilligt</i>	_____
<i>ljuset</i>	_____	<i>bättre</i>	_____
<i>blänkte</i>	_____	<i>som stank mycket illa av svett, tobak och kaffe</i>	_____

16. a) Vanliga inlärarfel (andraspråksfel) är brott mot följande regler: FV-2 (det finita verbet på andra plats i huvudsatsen), BIFF (i *Bisatsen är Inte Före det Finita verbet*), bestämdhet, kongruens, tempus. Bryter nedanstående skribent mot någon av nämnda regler? Förklara minst tre av reglerna och ge minst ett exempel från nedanstående text för varje regel! (Skriv på baksidan om utrymmet inte räcker till.) (8 p)

b) Skriv om texten så att den blir korrekt.

Här jag bor nu i två månader. Jag kom med Daria i slutet på augusti. Först vi bodde på Hospitalgatan men nu vi bor på Storgatan. Vi trivs jättebra. Mittuniversitetet är en gott skolan som jag tycker verkligen mycket om. Lärare är snäll och jag hoppas jag kan svenskan mycket när jag går hem i december. Vädret inte tycker jag om. Jag tänker att det är mycket ovanlig vinter i år för alla säger att jag ska se mycket snö i Härnösand i vinter, men jag såg ingen snö än, men jag hoppas i januari kommer snö.-

17. Ange fullständiga rubriker (inte förkortningar!) för spalterna i nedanstående satsschema för svenska huvudsatser. Skriv därefter in nedanstående text i fältschemat – en huvudsats på varje rad. (Använd baksidan vid behov) (9 p)

Hon rökte snabbt och effektivt och först när hon fimpade halva cigaretten kunde jag höra att hon grät. Hon fimpade cigaretten i den där gapande satyrens överfyllda mun och tog upp en näsduk ur handväskan och snöt sig. Sedan tog hon upp en liten fickspegel ur handväskan och korrigerade sminket kring ögonen. Jag visste inte vad jag skulle göra. Jag hatade henne och det är svårt att trösta någon som man hatar. Det fanns väl heller ingen tröst att ge henne. "Jag tror i alla fall att jag ska ta mig en drink", sa jag och gick ut i biljardrummet.

Förfält	Mittfält			Slutfält			
Fundament	Finit verb		Satsadverbial	Infinita verb	Verbpartikel	Objekt, predikativ, egentligt subjekt	

18. Ange fullständiga rubriker för spalterna i nedanstående fältschema för svenska bisatser. Skriv därefter in bisatserna i nedanstående text – (4 p)
 en bisats på varje rad. Om du är osäker är det bra om du förklarar hur du resonerat.

Hon rökte snabbt och effektivt och först när hon fimpade halva cigaretten kunde jag höra att hon grät. Hon fimpade cigaretten i den där gapande satyrens överfyllda mun och tog upp en näsduk ur handväskan och snöt sig. Sedan tog hon upp en liten fickspegel ur handväskan och korrigerade sminket kring ögonen. Jag visste inte vad jag skulle göra. Jag hatade henne och det är svårt att trösta någon som man hatar. Det fanns väl heller ingen tröst att ge henne. "Jag tror i alla fall att jag ska ta mig en drink", sa jag och gick ut i biljardrummet.

Inledarfält	Mittfält			Slutfält			
Bisatsinledare	Subjekt			Infinita verb	Verbpartikel	Objekt, predikativ, egentligt subjekt	